

דברים כג כי תצא

2) תקסא. שלא יבוא עמוני ומואבי בקהל השם

שלא נתמסן עם הנקרים מקני צמון ומואב לעולם, נאפלו אטר שינגורו, שגאמר, לא-יבא עמוני ומואבי בקהל... עד-עולם. משרשי המצוה, מה-שמפךש בפךשה: על-דבר אשר לא-קדמו אתכם בלחם ובמים... נאשר שכר עליך וגומר; והודיענו הפחוב מזה, גל ממצלת גמילות נקדים ונתקמת מנת הנקלה והפילות, ועל בן צנו לקפצ שגאע עמקם - שהשחיתו והתעייבו עליה לטרואות פקלית רשעם ונקלותם, שלא יצאו לנקדים אפלו בלחם ובמים לקראת קהל גדול צפי-דרך העוקרים בגבולם; נאשר שכר עליהם מואב את-בלעם לקללם; וצף-על-פי שמצרים שפדו בנו וצצרונו זמן רב - לא נתברסנו מהם, פי אם עד דור שלישי; ונדענו כנה, שפיה לו לאדם לצשות פפה נקאים-ולא נקלה אמת גדולה, פי דהספקתו בצשית הנקלה המכפרת, ולא יחוש לגלות בצתו וקשותו נגד צמים רבים-מראה כנה רצ מוגו ומקלית פחיתותו, וכי אין בו עוד פקנה להקשיר צצמו ולהיטיב מצשהו, ונתחזק עוותו עד שלא יוכל לתקן, ואיש פמוהו, איננו ראוי להתערב בצם-הקדש המברך.

ו לא יבא עמוני ומואבי בקהל יהוה גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יהוה עד-עולם: ה על-דבר אשר לא-קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את-בלעם בן-בעור מפתור ארם נהרים לקללך:

רמב"ן

אדום ולא כארץ מואב. ואלו באו שם היו מוכרין להם לחם ומים, כי אין המנהג לנותן רשות לעם הצבא לעבור בארצו שלא ימכר להם לחם ומים: והנה אה אלי כי הכתוב הרחיק שני האחים האלה שהיו גמולי חסד מאברהם, שהציל אביהם ואמם מן החרב והשבי (בראשית יד טו), וכוונתו שלחם השם מתוך ההפכה (שם יט טו). והיו חייבין לעשות טובה עם ישראל, והם עשו עמהם רעה. האחד שכר עליו בלעם בן בעור והם המואבים, והאחד לא קדם אותו בלחם ובמים כאשר קרבו למולו, כמו שכתוב (לעיל כ יח) אתה עובר היום את גבול מואב את ער וקרבת מול בני עמון. והנה הכתוב הזהירם (שם פסוק יט) אל תצורם ואל תתגר בם, והם לא קדמו אותם כלל, כי היה הכתוב אומר "כאשר עשו לי בני עשו המואבים והעמונים", אבל לא הזכיר עמון, שלא קדמו אותם: והנה עמון הרשיע בזה יותר מכולם, כי בני עשו והמואבים כאשר ידעו שהזהירו ישראל שלא יתגורו בהם והוציאו לחם ומים חוץ לגבולם, ועמון לא אבה לעשות כן, וזה טעם "אשר לא קדמו", שלא יצאו לקראתם בלחם ובמים כאשר עשו האחרים. ולכן הקדים הכתוב "עמוני" והקדים להזכיר פשעו על דבר אשר לא קדמו אתכם, ואחרי כן הזכיר "מואבי" וחסאתו. ורבותינו דרשו (יבמות ע"ג) עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, מפני שהאיש דרכו לקדם ואין האשה דרכה לקדם שתוציא מוון חוץ לגבול הארץ, וכן הזכירו בירושלמי (שם פ"ה ה"ג) ובמגילת רות רבתי (ו' ה) מפני שדרך האיש לשכור ואין דרך האשה לשכור:

ה) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים. מצינו (לעיל כ טו) אכל בכסף תשכירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשערי והמואבים היושבים בער. ורבים אמרו שהם לא קדמו אותם אבל ישראל קנו מהם. וזה הכל, כי די למחנה שימכרו להם כאשר ירצו לקנות. ועוד כי ישראל לא באו בגבול מואב, והמואבים הוציאו להם לחם ומים בכסף, והכתוב יספר שעשו המואבים כאשר עשו בני עשו, ולמה ירחיק המואבי לעולם בעבור זה ולא יתעב האדומי: ור"א אמר (לעיל כ טו) כי טעם כאשר עשו בני עשו והמואבים, על אעברה בארצך בדרך (שם פסוק כו), אבל לא מכרו להם לחם ומים. כי הם עברו בהר שעיר ובער, רק מלך אדום לא הניחם לעבור דרך מדינתו אשר הוא יושב בה, והוא מה שאמר (במדב' כ יח) לא תעבר בי. גם זה הכל, כי הם אמרו אל מלך אדום אעברה בארצך, וימאן אדום נתן את ישראל עובר בגבולו (שם פסוק כא), הנה לא נכנסו כלל בגבול אדום. וכן כתוב (שם כ ד) ויסעו מהר ההר דרך ים סוף לסבב את ארץ אדום, כי הוצרכו לשוב לאחור דרך ים סוף מהר ההר שהוא על גבול ארץ אדום, ולא כאו בארץ אדום עצמה כלל. ויפתח אמר בכיאר (שופטים יא ט"ח) כי בעלותם ממצרים וילך ישראל במדבר עד ים סוף ויבא קדשה וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום לאמר אעברה נא בארצך ולא שמע מלך אדום וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה וישב ישראל בקדש וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב וגו' ויחנן בעבר ארנון ולא באו בגבול מואב, הנה זה מפורש שלא באו כלל בארץ